

לא תקרבו לגלות ערוה

רב דניאל שטיין

א. אבות דרבי נתן (פרק ב) - ועשו סייג לתורה. ועשה סייג לדבריו כדרך שעשה הקדוש ברוך הוא סייג לדבריו וכו' איזהו סייג שעשתה תורה לדבריה הרי הוא אומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב (ויקרא יח, יט) יכול יחבקנה וינשקנה וידבר עמה דברים בטלים ת"ל לא תקרב. יכול תישן עמו בבגדיה על המטה ת"ל לא תקרב.

ב. גמרא שבת (יג, א) - תא שמע ואל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור שמע מינה. ופליגא דרבי פדת דאמר רבי פדת לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות בלבד שנאמר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה. עולא כי הוי אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחיותיה אבי חדייהו ואמרי לה אבי ידיהו, ופליגא דידיה אדידיה דאמר עולא אפילו שום קורבה אסור משום לך לך אמרי נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב.

ג. רמב"ם (איסורי ביאה פרק כא הלכה א) - כל הבא על ערוה מן העריות דרך איברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקרוב בשר הרי זה לוקה מן התורה שנאמר וכו' לא תקרבו לגלות ערוה, כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה.

ד. רמב"ם ספר המצוות (לא תעשה שנג) - היא שהזהירנו מקרוב לאחת מכל אלו העריות ואפילו בלא ביאה. כגון חבוק ונשיקה והדומה להם מפעולות הזנות. [השגות הרמב"ן - אין הדבר כן שיהיה בקריבה שאין בה גלוי ערוה כגון חבוק ונשוק לאו ומלקות].

ה. בית יוסף (יו"ד סימן קצה סעיף יז) - וכתב עוד בתרומת הדשן (סימן רנב) בשם גדול אחד דאשה נדה חולה ובעלה רופא אסור למשש לה הדפק ונראה מדבריו שאפילו בשאין רופא זולתו אסור וגם בתשובות להרמב"ן (סימן קכז) אסור לבעל למשש דפק אשתו נדה וכו' ומיהו אם החולי מסוכן ואין שם רופאים משמע קצת מדבריו דשרי משום פיקוח נפש אלא דאיכא למימר דלטעמיה אזיל דסבר דנגיעת נדה אינה אסורה אלא מדרבנן אבל להרמב"ם דנגיעת ערוה אסורה מן התורה הכא אף על פי שיש בו פיקוח נפש אפשר דאסור משום דהוי אביזרא דגילוי עריות וצ"ע.

ו. רמ"א (יו"ד סימן קנז סעיף א) - וכל איסור עבודת כוכבים וג"ע וש"ד אף על פי שאין בו מיתה, רק לאו בעלמא, צריך ליהרג ולא לעבור. [ש"ך (שם ס"ק י) - דהא אמרינן בש"ס (ס"פ סורר ומורה) מעשה באדם אחד שנתן עינו באשה אחת והעלה לבו טינא ואמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתבעל לו אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה ימות ואל תעמוד לפניו ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות כו' ובודאי שדברים אלו אינם ג"ע ממש אלא שעובר בהן בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו דג"ע וכו'. ומכל מקום משמע דאף הרמב"ם לא קאמר אלא כשעושה חיבוק ונישוק דרך חיבת ביאה שהרי מצינו בש"ס בכמה דוכתי שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם וכו' אלמא דאינו לוקה אלא בדרך תאוה וחיבת ביאה וזהו דלא כב"י].

ז. שו"ע (יו"ד סימן קצה סעיף טז - יז) - אשה חולה והיא נדה, אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה, כגון להקימה ולהשכיבה ולסמכה. (וי"א דאם אין לה מי שישמשנה, מותר בכל וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכך). אם בעלה רופא, אסור למשש לה הדפק. הגה: ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם צריכה אליו דמשמש לה, כ"ש דמותר למשש לה הדפק אם אין רופא אחר וצריכה אליו ויש סכנה בחליה. [ש"ך (ס"ק כ) - ואין נראה דודאי אף להרמב"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה וחיבת ביאה וכו' מה שאין כן הכא וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים אע"פ שיש רופאים אחרים עובדי כוכבים, וכן עושים שאר מיני משמושים ע"פ דרכי הרפואה, וכו' מ"מ באין סכנה אסור לבעלה למשש הדפק כשהיא נדה וכדאיתא בתשובת הרמב"ן]. [פתחי תשובה (ס"ק יז) - עי' בספר מקור חיים ס"ק ס"א שכתב שראה מורים שהורו בנדון כזה להניח בגד על הדפק ואז מותר לבעלה הרופא למשש הדפק על אותו בגד המפסיק].

ח. שערי תשובה לרבנו יונה (שער ג אות פ) - כל קירוב בשר אסור, כגון הנגיעה בידי אשת איש, ופרוש "לגלות ערוה" - כי הקריבה מביאה לידי ערוה.

ט. ספר קריינא דאגרתא (למרחן הגריי"ק זצ"ל, סימן קסב) - בדבר נתינת יד לאשה אין ספר כי הוא איסור גמור דכל קריבה לערוה אסורה וכו' ואומרים בשם מרחן החזו"א זצ"ל שאמר שזהו בדין יהרג ואל יעבור ככל אביזרייהו דעריות.

י. ספר החסידים (סימן תתצ) - לא יתקע יהודי ידו בכף הנכרית ולא הנכרית בכף איש יהודי, ולא יהודית בכף הנכרי ולא הנכרי בכף יהודית, אע"פ שהיד מעוטפת בבגד, סייג לגלוי עריות.

יא. שו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ד סימן לב אות ט) - בדבר להושיט יד לאשה כדרך הנותנים שלום בהפגשם ודאי הוא פשוט שאסור כדכתבתי באו"ח ח"א סימן קי"ג דהרי יש לו לחוש גם לדרך חבה והנאה, אבל כתבתי בח"א דאה"ע סוף סימן נ"ו לאחד שראה שיש גם יראי ה' שמקילין שיש לדון לכף זכות דסומכין ליתן כשהיא מושיטה להם שלא יעשה להו דרך חבה ותאוה, וגם שם כתבתי דלמעשה קשה לסמוך ע"ז. ומח"ב אה"ע סימן י"ד איני רואה שום סתירה ממש שהתרתי לילך באוטובוסים (באסעס) דשם ליכא כמעט לכולהו ענין חבה.

יב. תלמוד ירושלמי סוטה (פרק ג הלכה א) - וכהן מניח את ידו תחתיה ומניפה. ואין הדבר כאור. מביא מפה. ואינו חוצץ. ומביא כהן זקן אפי' תימר ילד שאין יצר הרע מצוי לשעה.

יג. שו"ע (אהע"ז סימן כא סעיף ז) - המחבק או המנשק אחת מהעריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהם, כגון אחותו הגדולה ואחות אביו וכיוצא בהם, אף על פי שאין לו שום הנאה כלל הרי זה מגונה ביותר ודבר איסור הוא ומעשה טפשים, שאין קרובים לערוה כלל, בין גדולה בין קטנה, חוץ מהאב לבתו ומהאם לבנה.

יד. שו"ת אגרות משה (ח"ד אהע"ז סימן סג) - הנה בדבר חבוק ונשוק לקרובות ליכא היתר אלא לאמו ולבתו וכו' אבל בכלתו שהיא קורבה ע"י קידושין הוא ככל עריות וכו' עכ"פ לדינא פשוט שאסור וכו', אלא טוב לומר לו בדרך כבוד שכפי דעתכם אין להתיר זה, ותוכל להראותו את מכתבי זה שידע מזה הדין על בוריו ולאמתתו.

טו. גמרא סוטה (מג, ב) - אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב חורגתא הגדילה בין האחין אסורה לינשא לאחין דמתחזיא כי אחתייהו ולא היא קלא אית ליה למילתא.

טז. שו"ת אגרות משה (ח"ד אהע"ז סימן סד אות ב) - והיחוד הוא יותר מוקשה מהחיבוק ונישוק דאין זה דרך תאוה וחיבת ביאה אלא דרך חיבוק ונישוק לבניו ובנותיו שלא נאסר כדאיתא בש"ך יו"ד סימן קנז ס"ק י ומשמע שם דליכא איסורא כלל, ומשמע מסוטה סוף דף מ"ג מהא דא"ר יצחק א"ר יוחנן משום רבא"י חורגתא הגדילה בין האחין אסור לינשא לאחין דמתחזיא כי אחתייהו, דלא היה היכר בהנהגת האב עם החורגתא מהנהגתו עם בתו, ואם לא היה נוגע בה וכו' כמו עם בתו היה זה ניכר לעלמא.

יז. שו"ת ציץ אליעזר (ח"ו סימן מ פרק כא) - דמכיון שהשורש בלבותם מאז קטנותם שהיא לו כאם והוא לה כבן וכן באיש הוא לה לאב והיא לו לבת, וביחסי טיוח כאלה גדלו אצלם אזי מכח ההרגה זאת תו אין דרכה של האשה לבו עמו לידי הרגל עבירה וכן אותו הדבר לגבי האיש דתו אין דרכו לבא עמה לידי הרגל עבירה, וממילא יש מקם להתיר לפי"ז גם החיבוק והנישוק הבא ונובע מיחד וחיבה אבהותי ואמהותי דלאו קיבה כזאת קאסרה התורה.

יח. תשובות והנהגות (ח"ד סימן ש) - נדרשתי מבחור ירא שמים, שנודע לו רק עכשיו שאמו מתה בילדותו, ואביו התחתן עם אשה שניה שגידלה אותו כבן ממש, ועכשיו כשנודע להבחור ממאן לנשק ולתת יד לאמו החורגת, ואביו כועס עליו מאד ואומר שזה לא הכרת הטוב לנהוג כן באשה שגדלתו במסירות, עד שרוצה לגרש את הבן מהבית. וכעין שאלה זו הבאתי ב"מועדים וזמנים" (ח"ד סימן שט"ז בהג"ה) ששאלתי למרן החזון איש זצ"ל והשיב שאין להתיר אפילו נתינת יד מפני שדרך חיבה היא ויהרג ואל יעבור. וסיפר לי השואל שאח"כ הלך לשאול גם את הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, והשיב שאם מדקדק לעשות בצורה ובאופן שניכר שאין זה דרך חיבה מותר, ואין בזה משום אביזרייהו, והביא לזה דברי הרמב"ם בהלכותיו שעיקר האיסור הוא דרך תאוה דוקא.

יט. ספר נשמת אברהם (יו"ד עמוד רלד) - ולכן שמעתי ממו"ר הגר"י נויבירט שליט"א שמותר לרופא לעורר ולהרגיע חולה מפוחדת או סובלת גם בנגיעה ביד או בראשה ופשוט גם שמתר לרופא לקחת ידה כחלק מהבדיקה הפסיקאלית והכל רק לשם שמים.

כ. שו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ב סימן יד) - בדבר הליכה בסאבוויי ובבאסעס בזמן שהולכים בני אדם לעבודתם שנמצאים שם אנשים ונשים דחופים זה בזה, שקשה מליזהר מנגיעה ודחיפה בנשים אם מותר אז ללכת בשעות אלו שם. הנה מצד הנגיעה ודחיפה בנשים אז ליכא שום איסור משום דאין זה דרך תאוה וחבה, וכל איסור נגיעה בעריות הוא אף להרמב"ם שסובר שהוא בלאו דלא תקרבו דאורייתא דוקא דרך תאוה כמפורש בדבריו ריש פכ"א מא"ב, ומשמע שבלא דרך תאוה ליכא אף איסור מדרבנן שלא הזכיר זה, ומפורש כן בש"ך יו"ד סימן קנ"ז סק"י שהרי כתב הש"ך ראייה ממה שמצינו שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם וכו', ומוכרח זה שם גופיה דהרי כתב שם שהמנהג פשוט שרופאים ישראלים ממשמשים הדפק של אשה אפילו אשת איש או נכרית, ואם היה איסור קריבה אף בלא דרך תאוה אף רק מדרבנן היה אסור להם שלא במקום סכנה וכו'. ולכן לא שייך לחוש מללכת בסאבוויי ובאסעס בשעת הליכה לעבודה שדחוקים ודחופים אנשים ונשים אף שלא יוכל ליוזהר מנגיעה ודחיפה בנשים, דהנגיעה בלא מתכוין מחמת שא"ל לו ליוזהר אין זה דרך תאוה וחבה וכו'. אבל אם יודע שהוא יבוא לידי הרהור יש לו למנוע מללכת אז אם אין נחוץ לו, ואם מוכרח לילך אז ג"כ לעבודתו אין לאסור לו אף בכה"ג, ויתחזק להסיח דעתו מהן ולהרהר בדברי תורה כעצת הרמב"ם שם הי"ט וע"ז יוכל לסמוך ולילך לעבודתו.

כא. שו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ב סימן יג) - הנה בדבר ריקודים בתערובות אנשים ונשים הוא דבר פשוט שאסור אף עצם הדבר, ולהרמב"ם פכ"א מא"ב ה"א הוא לאו מדאורייתא שלוקין עליו, לבד איסורים אחרים הבאים מזה שעובר על ונשמרת מכל דבר רע שהוא האיסור על הרהור בנשים כדאיתא בכתובות דף מ"ו, והרבה פעמים גם על איסור הוצאת זרע לבטלה. ובדבר להיות במקום שהנשים הולכות מגולות בשרם ממקומות המכוסים כמו מגולות שוק וכדומה, יש בזה איסור הסתכלות אף בלא כוונה ליהנות דכחוונה ליהנות אסור אף באצבע קטנה של אשה כדכתבתי.